

JUDr. ROBERT PELIKÁN, Ph.D.
MINISTR SPRAVEDLNOSTI ČR

V Praze dne 6.5.2016
Čj. MSP-209/2016-OJD-SPZ/2
Počet listů: 2
Přílohy: 2

Nejvyšší soud
Burešova 20
657 37 Brno

Věc : obv. K. B. - stížnost pro porušení zákona

Přílohy:

Ověřená kopie rozsudku bývalého Nižšího vojenského soudu v Brně ze dne 7.1.1954 sp. zn. T 112/53 s dochovaným spisovým materiálem

Rehabilitační spis bývalého Vojenského obvodového soudu v Brně sp. zn. 1 Rtv 12/93

Podle § 266 odst. 1 trestního řádu podávám ve prospěch obviněného K. B.

stížnost pro porušení zákona

proti rozsudku bývalého Nižšího vojenského soudu v Brně ze dne 7.1.1954 sp. zn. T 112/53.

Rozsudkem bývalého Nižšího vojenského soudu v Brně ze dne 7.1.1954 sp. zn. T 112/53 byl K. B. uznán vinným trestným činem vyhýbání se služební povinnosti podle § 270 odst. 1 písm. b) zákona č. 86/1950 Sb., trestního zákona, přičemž mu byl uložen trest odnětí svobody v trvání 2 a půl roku a trest ztráty čestných práv občanských na dobu 3 roků. Zároveň mu byla stanovena povinnost hradit náklady trestního řízení zálohované státem.

Předmětného trestného činu se obviněný podle výroku tohoto rozsudku dopustil tím, že dne 28.11.1953 u svého útvaru v Horní Suché přes poučování a přesvědčování odmítl v sobotu nastoupiti do denního zaměstnání a konati v sobotu uložené mu povinnosti s odůvodněním, že se to přičí jeho náboženskému přesvědčení adventisty 7. dne. Daný rozsudek nabyl právní moci dnem jeho vyhlášení, tedy 7.1.1954. Jmenovaný byl propuštěn z výkonu trestu odnětí svobody na základě čl. II. odst. 2 rozhodnutí prezidenta republiky o amnestii vyhlášeného dne 9.5.1955.

Obviněný požádal o provedení přezkumného řízení podle zákona č. 119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci, ve znění pozdějších předpisů svým podáním ze dne 13.4.1993. Usnesením bývalého Vojenského obvodového soudu v Brně ze dne 7.9.1993 sp. zn. 1 Rtv 12/93 nabyvším právní moci 14.9.1993 (stížnost proti němu žádná z oprávněných osob nepodala) byla tato jeho žádost podle § 6 odst. 1 s použitím § 9 zákona č. 119/90 Sb. zamítnuta jako podaná opožděně. Soud v odůvodnění tohoto rozhodnutí konstatoval, že návrh na provedení přezkumného řízení bylo dle § 6 odst. 1 zákona č. 119/1990 Sb. možno podat nejpozději do 1.7.1992, tedy do dvou let od nabytí účinnosti tohoto zákona. Tento právní názor byl sice Nejvyšším soudem v jeho rozsudku ze dne 30.10.2014 sp. zn. 6 Tz 49/2014 vyhodnocen jako nesprávný, když ve vztahu k trestnému činu vyhýbání se služební povinnosti podle § 270 zákona č. 86/1950 Sb. a dalším trestným činům, o něž byl zákonem č. 47/1991 Sb. rozšířen katalog obsažený v ustanovení § 4 písm. c) zákona č. 119/1990 Sb. je třeba dvouletou lhůtu k podání návrhu počítat od data 1.3.1991, tj. ode dne, kdy zákon č. 47/1991 Sb. nabyl účinnosti, avšak v nynější záležitosti ani tato lhůta obv. K. B. dodržena nebyla a tento rovněž nepožádal o její navrácení ve smyslu § 6 odst. 2 zákona č. 119/1990 Sb. Návrh na přezkum ve věci nepodal ani příslušný prokurátor. To ovšem nic nemění na nezákonnosti rozsudku bývalého Nižšího vojenského soudu v Brně ze dne 7.1.1954 sp. zn. T 112/53.

Podle § 15 odst. 1 Ústavy Československé republiky z roku 1948 (ústavní zákon č. 150/1948 Sb.) se svoboda svědomí zaručuje.

Podle § 1 odst. 1 zákona č. 87/1950 Sb., trestního řádu bylo účelem trestního řádu upravit řízení v oboru trestního soudnictví tak, aby trestné činy byly náležitě zjištěny a jejich pachatelé podle zákona potrestáni.

Podle § 2 odst. 3 zákona č. 87/1950 Sb., trestního řádu bylo úkolem soudu v trestním řízení zejména spravedlivě rozhodovat o trestných činech.

Podle § 270 odst. 1 písm. b) zákona č. 86/1950 Sb., trestního zákona se trestného činu vyhýbání se služební povinnosti dopustil ten, kdo se úmyslně vyhýbal plnění služební povinnosti mimo jiné i tím, že se odvolával na náboženské nebo jiné přesvědčení.

Podle § 1 odst. 1 zákona č. 119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci, ve znění pozdějších předpisů, je účelem tohoto zákona zrušit soudní rozhodnutí za činy, které v rozporu s principy demokratické společnosti respektující občanská politická práva a svobody zaručené ústavou a vyjádřené v mezinárodních dokumentech a mezinárodních právních normách zákon označoval za trestné, umožnit rychlé přezkoumání případů osob takto protiprávně odsouzených v důsledku porušování zákonitosti na úseku trestního řízení, odstranit nepřiměřené tvrdosti v používání represe, zabezpečit neprávem odsouzeným osobám společenskou rehabilitaci a přiměřené hmotné odškodnění a umožnit ze zjištěných nezákonností vyvodit důsledky proti osobám, které platné zákony vědomě nebo hrubě porušovaly.

Podle § 1 odst. 2 téhož posledně uvedeného zákona činy, které směřovaly k uplatnění práv a svobod občanů zaručených ústavou a vyhlášených ve Všeobecné deklaraci lidských práv a v navazujících mezinárodních paktech o občanských a politických právech, byly československými trestními zákony prohlášeny za trestné v rozporu s mezinárodním právem a mezinárodnímu právu odporovalo také jejich trestní stíhání a trestání.

V dané věci bylo při přezkumném řízení vycházeno z účelu zákona č. 119/90 Sb., o soudní rehabilitaci, ve znění pozdějších předpisů, jehož vydáním sledoval zákonodárce především odstranění největších křivd, které se v 50. letech 20. století staly v justičním rozhodování tak, jako tomu bylo právě v posuzovaném případě, kdy obv. K. B. byl v podstatě odsouzen pro své

náboženské přesvědčení. Navíc v době rozhodování bývalého Nižšího vojenského soudu v Brně nebylo zohledněno, že jmenovaný uplatnil právo na svobodu svědomí zaručené tehdejší Ústavou 9. května 1948 (ústavní zákon č. 150/1948 Sb.) a právo na svobodu svědomí zakotvené v článku 18 Všeobecné deklarace lidských práv. Právo na svobodu svědomí přitom nelze zaměňovat se svobodou víry ani se svobodou náboženskou, zejména když motiv jednání pod imperativem svědomí je v případě odmítání vojenské služby nutno považovat za určující. V tomto směru lze odkázat na náleží Ústavního soudu ze dne 26.3.2003, sp. zn. Pl. ÚS 42/02, podle něhož výklad i sebestarších trestněprávních norem, je-li díky využitelnému procesnímu prostředku prováděný soudem dnes s důsledky pro posouzení trestního postihu osoby, tedy s důsledky zasahujícími do osobní sféry takové osoby, nemůže být proveden bez ohledu na dnes platné konstitutivní hodnoty a principy demokratického právního státu tak, jak jsou vyjádřeny v ústavním pořádku České republiky. Jen takto omezeně, hodnotově diskontinuálně, lze chápat kontinuitu se „starým právem“, jehož aplikace (zákonost) je předmětem soudobého řízení o stížnosti pro porušení zákona. Svoboda svědomí se projevuje v rozhodnutích jednotlivce učiněných v určitých konkrétních situacích, tedy „tady a teď“, pocíťovaných jako hluboce prožitá povinnost. Strukturálním znakem svědomí je kromě souvztažnosti k normě a zároveň k situaci i osobní prožitek bezpodmínečné povinnosti. Svoboda svědomí přitom patří k tzv. základním právům absolutním, tj. takovým, která nelze omezit obyčejným zákonem. Tento charakter práva na svobodu svědomí nemůže změnit ani skutečnost, že tzv. Ústava 9. května č. 150/1948 Sb. sice v § 15 svobodu svědomí deklarovala, avšak zároveň ji negovala tím, že stanovila, že svoboda svědomí nemůže být důvodem k odepření splnění občanské povinnosti, kterou stanovil obyčejný zákon. Odepřela tedy svobodě svědomí charakter tzv. absolutního práva, když toto nové omezení svobody svědomí přerušilo kontinuitu chápání svobody svědomí jakožto absolutního práva tak, jak ji chránila již Ústavní listina z roku 1920.

Vzhledem k výše uvedenému je zřejmé, že v dané věci došlo k porušení zákona v neprospěch obviněného K. B. a je proto namístě předmětný odsuzující rozsudek bývalého Nižšího vojenského soudu v Brně ze dne 7.1.1954 sp. zn. T 112/53, jakož i další obsahově navazující rozhodnutí, zrušit, napravit tak nezákonný stav a poskytnout tímto způsobem určité zadostiučinění obviněnému, který setrval na svém náboženském přesvědčení i v době totalitního režimu.

Navrhuji proto, aby Nejvyšší soud ČR:

- 1) Podle § 268 odst. 2 trestního řádu vyslovil, že rozsudkem bývalého Nižšího vojenského soudu v Brně ze dne 7.1.1954 sp. zn. T 112/53 byl v neprospěch obviněného K. B. porušen zákon v ustanovení § 2 odst. 3 zákona č. 87/1950 Sb. ve vztahu k ustanovení § 270 odst. 1 písm. b) zákona č. 86/1950 Sb.,
- 2) podle § 269 odst. 2 trestního řádu rozsudek bývalého Nižšího vojenského soudu v Brně ze dne 7.1.1954 sp. zn. T 112/53 zrušil a dále zrušil i všechna rozhodnutí na tento rozsudek obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu, zejména též usnesení bývalého Vojenského obvodového soudu v Brně ze dne 7.9.1993 sp. zn. 1 Rtv 12/93
- 3) a dále postupoval podle § 270 odst. 1 trestního řádu, případně podle § 271 odst. 1 trestního řádu.

JUDr. Robert Pelikán, Ph.D.
ministr spravedlnosti ČR

Nejvyšší soud rozhodl pod sp. zn.: [7 Tz 32/2016](#)